

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در سواره‌ی قرأت تدویر

(ترتیل خوانی) قرآن کریم

به شکلی جامع ، مدون ، منسجم ؛ و با أسلوبی علمی

مؤسسه فرهنگی

قرآن و عترت

جامعه القرآن الکریم

تألیف و تنظیم : مجتبی شاعی

واهل البيت

به تاریخ : ۳ / ۵ / ۱۳۹۶ ه.ش

برخی از ویژگی های این سبک (سیستم) آموزشی عبارتند از :

۱ - تبیین سر فصل های آموزشی ؛ به تفکیک هر جلسه

۲ - انتخاب عناوین آموزشی ، بر طبق منابع معتبر علمی [فارسی - عربی]

۳ - چینش عناوین درسی ، بر طبق سیری منطقی (و ریاضی گونه) ؛ منسجم و مطابق با نقشه ی [هندسه ی] هنر قرائت تدویر (معرفت شناسی هنر ترتیل خوانی).

۴ - آموزش اصول و مبانی (صوتی + لحنی + متنی) ترتیل خوانی ؛ به شکل تئوری [نظری]

۵ - تهیه ی فایل های صوتی آموزشی ، جهت تمارین عملی و کارگاهی مباحث تئوری (نظری) به شیوه ای خاص (آموزش فنون و تکنیک های کاربردی و مهم ، به شکل مدون و منظم ؛ دارای سیری منطقی از راحت به سخت، بدون تکرار مقامات و قسمت های مختلف آنها ؛ آشنایی با اسبک مختلف ترتیل خوانی و آشنایی با نقاط ضعف و قوت هر کدام از اسبک ؛ و....).

۶ - تهیه ی فایل های صوتی (راهنمای تقلید قرائت تدویر) ؛ جهت افزایش سرعت و دقت، و سهولت در امر تقلید ، و به طور کلی افزایش کیفیت فنی و هنری ترتیل خوانی ؛ به این شکل که : هر فراز [قطعه] از قرائت ترتیل ، مثلا : از ۱۵ تا ۴۵ دقیقه ، توضیح و تشریح شده و کلیه ی فنون [صوتی - لحنی - متنی] در قرائت ترتیل آموزشی ، مبسوطا توضیح داده میشود.

۷ - جمع روش سنتی و علمی با هم ؛ لذا وقت کلاس به ۲ قسمت (الف) آموزش مبانی تئوری هنر ترتیل خوانی و (ب) تمرین عملی و کارگاهی تلاوت های آموزشی ؛ تقسیم می شود.

۷- ارائه ی نقشه ای جامع و کامل؛ شامل همه ی ارکان مهم ترتیل خوانی ؛ در غالب شکلی هندسی (هرم معکوس/ مثلث معکوس)؛ از هنر زیبا و جذاب ترتیل خوانی ؛ به مرتلین ، در چند جلسه ی آغازین! ؛ جهت ایجاد دیدی کلی از این هنر و سهولت در پیمودن مسیر تکاملی این هنر زیبا .

۸ - تربیت گوش و هوش موسیقایی مرتلین و در نتیجه افزایش قدرت تجزیه و تحلیل اسبک ترتیلی موجود ؛ یافتن نقاط ضعف و قوت هر یک از اسبک ترتیلی و در نهایت تقویت نقاط قوت و ترمیم نقاط ضعف هر یک از آنها.

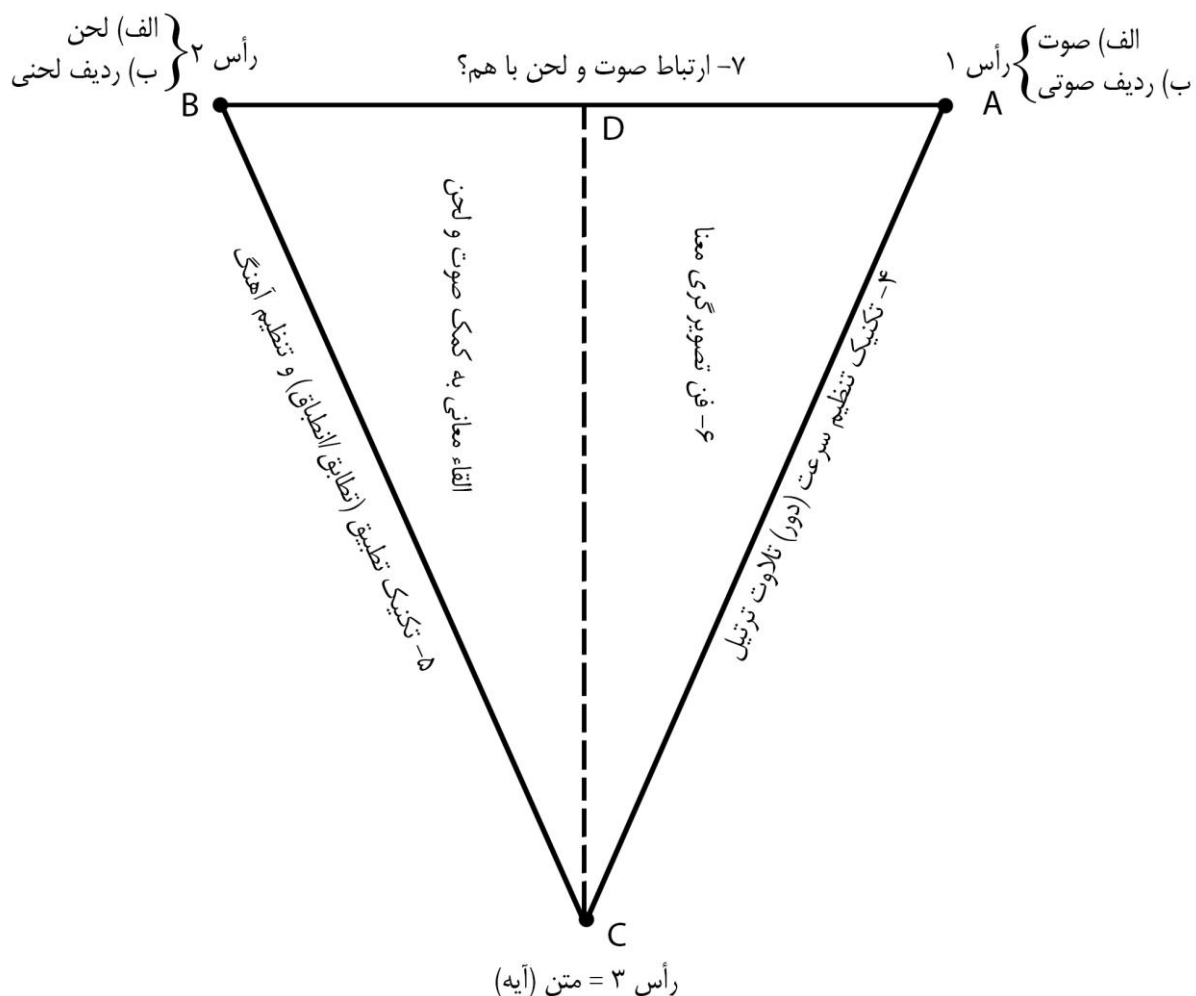
۹ - انعطاف داشتن سیستم آموزشی ؛ زیرا که سعی شده مباحث (نظری) و (عملی) به گونه ای مطرح شوند، که متناسب با استعداد های (صوتی - لحنی) مرتلین ، قابلیت تنظیم داشته و مباحث آموزشی مطابق استعداد مرتلین عزیز ، حذف و اضافه و یا رقیق و غلیظ شوند ؛ به گونه ای که به ارکان هنر ترتیل خوانی (نقشه هنر ترتیل خوانی) آسیبی نرزد و کلیت آن حفظ شود.

۱۰ - کم رنگ تر شدن نقش استاد رهنما ؛ در ادامه طی مسیر تکاملی مرتلین عزیز؛ به این معنا که بعد از آشنایی مرتلین گرانقدر ؛ با تمامی اصول (مبانی) و فنون مهم ترتیل خوانی ؛ خود مرتلین به سبب

تقویت قوه ی فهم و درک صحیح و علمی ، و تجزیه و تحلیل از اسبک مختلف ترتیلی ، در اثر ممارست ؛ می توانند از ترتیل خوانی (در حین ترتیل خوانی بالفعل یا ضبط ترتیل خوانی) خود اِشکال گیری و ترتیل خوانی خود را ، بدون نیاز مستمر به استاد ، اِرتقاء کیفی دهند. بدیهی است که در این سبک آموزشی ، طی این مسیر تکاملی سهل و سرعت پیشرفت افزایش چشم گیری می یابد.

تبیین [نقشه] یا [هندسه ی] هنر زیبا و جذاب قرائت تدویر (ترتیل خوانی) ، در غالب اَشکال هندسی :

این هنر اصیل ؛ از ۷ رکن (عنصر / پایه) اساسی تشکیل شده است ، که اگر بخواهیم همه ی این ارکان را در شکلی هندسی ، جمع کنیم ، مثلث متساوی الساقین معکوسی است که اِرتفاع آن نیز رسم شده است. [یعنی : یک شکل هندسی ۲ بعدی]. (شکل زیر مقصود نگارنده را واضح می کند.)

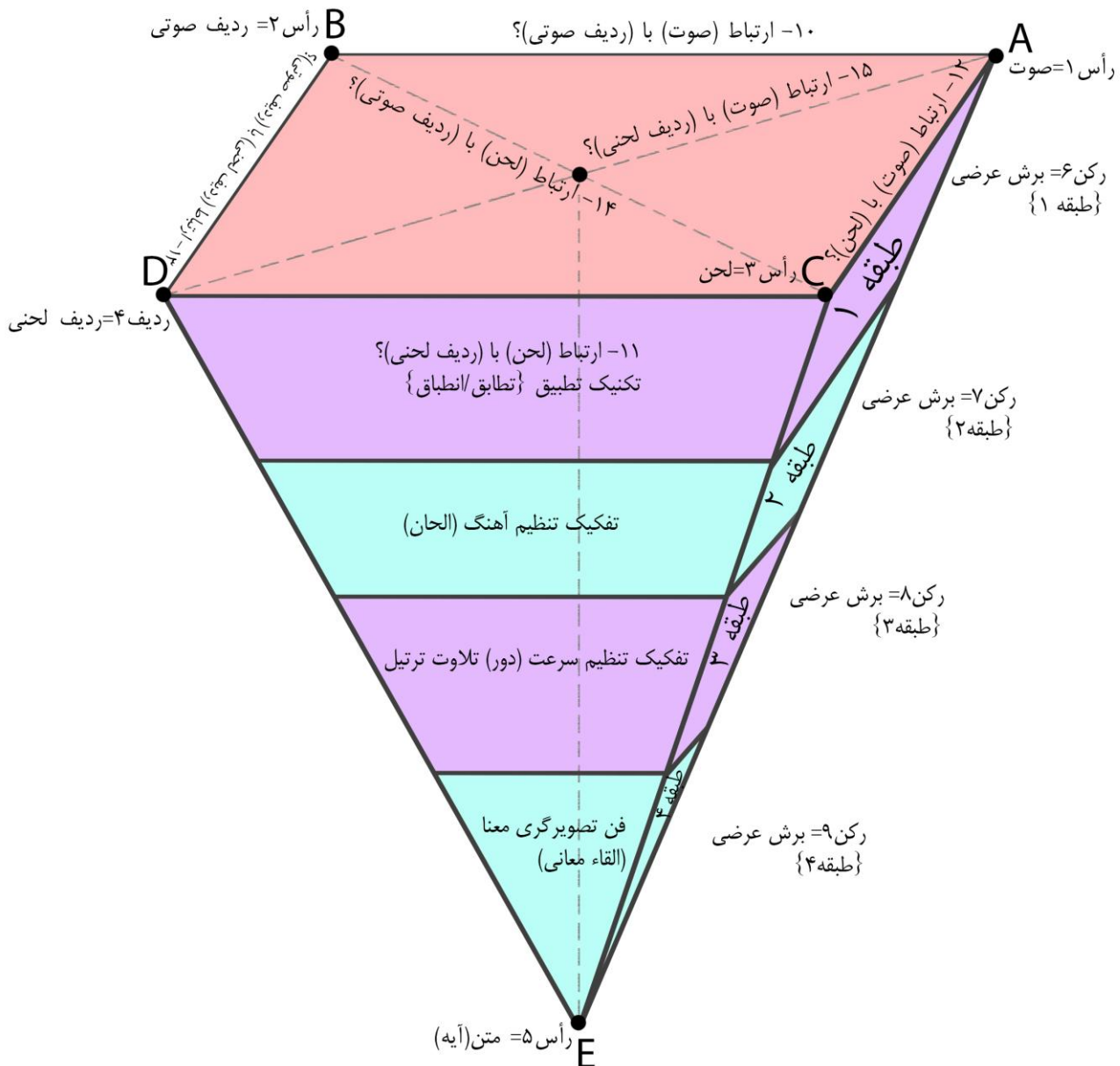

نکات مهم = >>>

نکته ی * ۱ :

از نظر تئوری (نظری)؛ اگر بخواهیم دقیق ، ارکان ۷ گانه ی مذکور در شکل (۱) را ، در شکلی هندسی ، دقیق تر و واضح تر ، نمایش دهیم ؛ باید هرمی معکوس ، با قاعده ی مستطیل [یعنی : یک شکل هندسی ۳ بعدی] ، ترسیم کنیم.

در این شکل هندسی ؛ ارکان مهم هنر قرائت تدویر ، تا ۱۵ رکن افزایش می یابد.

نکته ی **۲:

توضیح ارکان (عناصر) ۷ گانه ی مثلث معکوس ترتیل خوانی:

از این ۷ رکن (عنصر)؛ ۳ رکن، در رئوس مثلث معکوس بوده، و ۴ رکن دیگر نیز؛ ارکان بین رئوسی هستند! که به اختصار هر یک از این عناصر را شرح می دهیم:

۳ رکن رئیسی مثلث معکوس تلاوت تدویر، عبارتند از:

رکن ۱ = نقطه ی A (رأس ۱ = صوت / ردیف صوتی) = مقصود از [صوت]؛ چستی و ماهیتش؟ + صفاتش و... است. و مقصود از [ردیف صوتی]؛ مدل های اوج گیری (یا فرود / ختام تلاوت) است؛ که در اصطلاح موسیقی کلاسیک به آن (مدولاسیون)؛ و در موسیقی عربی، به آن انتقال [نت رکوز] یا [نت مستقر المقام]؛ می گویند.

رکن ۲ = نقطه ی B (رأس ۲ = لحن / ردیف لحنی) = مقصود از [لحن]؛ چستی لحن؟ + طبع مقام (اسلوب و شخصیت هر مقام)؛ + اقسام مقام؟ و... است. و مقصود از [ردیف لحنی]؛ انواع حالات چینش مقامات، در تلاوت های تدویر (ترتیل خوانی)؛ است.

رکن ۳ = نقطه ی C (رأس ۳ = متن / آیه) = مقصود از [متن]؛ شناخت انواع بافت متنی آیات گوناگون، از سور مختلف است.

۴ رکن بین رئوسی مثلث معکوس تلاوت تدویر، عبارتند از:

رکن ۴ = خط AC (تکنیک تنظیم دور [سرعت] تلاوت ترتیل) = کیفیت اجرای این تکنیک؟ + انواع سرعت؟ و مقایسه ی آنها در ترتیل و قرائت مجلسی + و....

رکن ۵ = خط BC (تکنیک تطبیق [تطابق/انطباق] و تنظیم آهنگ) = کیفیت اجرای این ۲ تکنیک؟ + اقسام تطبیق؟ + تلازم این ۲ تکنیک + و.....

رکن ۶ = خط DC (فن تصویرگری معانی آیات / نقاشی لحنی معانی / إلقاء معانی) = ماهیت؟ و کیفیت اجرای این تکنیک، به کمک ۲ رأس (صوت) و لحن) + مدل های مختلف آن؟ + و....

رکن ۷ = خط AB (ارتباط صوت و لحن با یکدیگر؟) = آیا صوت و لحن یک حقیقت دارند؟ یا ۲ حقیقت جدای از هم هستند؟ + و.....

نکته ی ***۳:

معرفی و گروه بندی ارکان (عناصر) ۱۵ گانه ی هرم معکوس ترتیل خوانی ؛ به ترتیب اهمیت و ارزش علمی :

گروه ۱ (به ترتیب رتبه) = « ارکان ۵ گانه ی رئیسی :

رکن ۱ (رأس ۱ = A) = « صوت .

رکن ۲ (رأس ۲ = B) = « ردیف صوتی .

رکن ۳ (رأس ۳ = C) = « لحن (آهنگ) .

رکن ۴ (رأس ۴ = D) = « ردیف لحنی .

رکن ۵ (رأس ۵ = E) = « متن (آیه) .

گروه ۲ (به ترتیب رتبه) = « ارکان ۴ گانه ی میان رئوسی (۴ طبقه / ۴ برش عرضی فرضی) :

رکن ۶ (طبقه ی ۱ / برش عرضی ۱) = « تکنیک تطبیق (انطباق / تطابق) .

رکن ۷ (طبقه ی ۲ / برش عرضی ۲) = « فن تنظیم آهنگ (تنظیم لحن) .

رکن ۸ (طبقه ی ۳ / برش عرضی ۳) = « فن تنظیم سرعت (یا دور) تلاوت ترتیل .

رکن ۹ (طبقه ی ۴ / برش عرضی ۴) = « تکنیک تصویرگری معنایی [إلقاء معانی / نقاشی لحنی

معانی آیات] ؛ به کمک (صوت) و (لحن) معا .

گروه ۳ (به ترتیب رتبه) = « ارکان ۶ گانه ی ارتباطی (میان رئوسی صفحه ی ABDC) :

رکن ۱۰ (ضلع AB / طول مستطیل) = « ارتباط [صوت] با [ردیف صوتی] ؟ .

رکن ۱۱ (ضلع CD / طول مستطیل) = « ارتباط [لحن] با [ردیف لحنی] ؟ .

رکن ۱۲ (ضلع AC / عرض مستطیل) = «ارتباط [صوت] با [لحن]؟»

رکن ۱۳ (ضلع BD / عرض مستطیل) = «ارتباط [ردیف صوتی] با [ردیف لحنی]؟»

رکن ۱۴ (خط BC / قطر مستطیل) = «ارتباط [لحن] با [ردیف صوتی]؟»

رکن ۱۵ (خط AD / قطر مستطیل) = «ارتباط [صوت] با [ردیف لحنی]؟»

نکته‌ی ***۴:

نگارنده ؛ این [نقشه ی راه] یا [هندسه] ی هنر ترتیل خوانی را ؛ در حقیقت همان (معرفت شناسی) هنر قرائت تدویر(ترتیل خوانی) و یا حتی قرائت مجلسی؛ می داند!

نگارنده (معرفت شناسی)* هنر قرائت تدویر(ترتیل خوانی) یا قرائت مجلسی را به این شکل تعریف می کند که :

معرفت شناسی این ۲ هنر زیبا ؛ همان خطوط کلی یا ارکان پایه ای (چهارچوب و یا اسکلت مباحث) آن هنر می باشند!! که :

اولاً : آن مباحث پایه ای و اصلی ؛ ملاک سنجش ارزش هنری (قیمت هنری) قرائت ترتیل (یا مجلسی) است.

ثانیاً : تمام مباحث فرعی دیگر این ۲ هنر زیبا و جذاب ؛ به این خطوط کلی و ارکان پایه ای (یعنی چهارچوب کلی) برمی گردند.

یکی از فوآئد مهم [معرفت شناسی] قرائت تدویر؛ استفاده ی گسترده ، از این چهارچوب کلی ؛ در تجزیه و تحلیل های (صوتی - لحنی) سبک های مختلف ترتیل است.

لذا نگارنده ؛ در شکل (۱) [و در شکل (۲) ، به نحو جامع و کامل تر] ارکان پایه ای (چهارچوب) این هنر زیبا را ترسیم کرده تا مرتلین عزیز ، تصویری جامع و روشن از مباحث نظری پیش رو ، به شکلی مدون ، منسجم و نظام مند ؛ داشته باشند.

همچنین ؛ با توجه به شکل (۱) [و با وضوح بیشتر در شکل (۲)] ؛ بسیاری از مباحث (و عناوین آموزشی) کاربردی ، که از دید صاحب نظران نیز، پنهان مانده ؛ روشن و واضح می شوند؛ که صلاحیت مطرح شدن و بحث دارند.

نگارنده ، سعی کرده ؛ تا حد امکان همه ی مباحث نظری کاربردی را ، إستقراء (ناقص) کرده ، و در جدولی مدون و منسجم ، و بر اساس معرفت شناسی قرائت تدویر [شکل (۱) / شکل (۲)] ؛ به شکل درس به درس [درسواره] ارائه دهد.

نکته ی ***** ۵ :

با دقت در هرم معکوس قرائت ترتیل [شکل (۲)]؛ در می یابید که ، سیر چیدمان ارکان ۱۵ گانه ی [۳ گروه فوق الذکر] این هرم معکوس ؛ از کثرات (تعدد) به سوی وحدت (یکی بودن) است .

به همین سبب ؛ هرم را معکوس بروی سطح قرار دادیم [همان طور که در شکل (۲) نیز آشکار است.] تا علاوه بر نشان دادن سیر حرکت ، از [کثره] به [وحده] ؛ به قرآن آموزان عزیز بفهمانیم که ؛ تمامی عناصر ۱۳ گانه فوقانی هرم (یعنی : ارکان $۸/۷/۶ + ۱۵/۱۴/۱۳/۱۲/۱۱/۱۰ + ۴/۳/۲/۱$) ؛ در خدمت عنصر ۱۴ [یعنی =] رکن ۹ «= فن معروف إلقاء معنای آیه (که به نام های دیگری چون : إلقاء معنای آیات یا نقاشی لحنی معانی نیز، می توان تعبیر کرد!!)] قرار دارند! تا مرتل (یا قاری) به مدد عنصر ۱۴ [تکنیک تصویر گری معانی = رکن ۹] ، و با به کارگیری ظرفیت عناصر ۱۳ گانه ی فوقانی عنصر ۱۴ ؛ واقع در هرم معکوس (شکل ۲) ؛ معانی آیات مختلف قرآن [یعنی : عنصر ۱۵ =] رکن ۵ «= متن / آیات] را برای مستمعین به تصویر بکشد!

به عبارت دقیق تر و فنی تر؛ فلسفه ی وجودی (و چرایی) ۲ هنر زیبا؛ جذاب و اصیل / قرائت مجلسی] + [ترتیل خوانی] ؛ که در اصطلاح ، به آن وجودشناسی یا هستی شناسی آن هنر می گویند ؛ همان عنصر ۱۴ (رکن ۹) یعنی : نقاشی صوتی - لحنی معانی آیات ، برای عموم مستمعین (خاص و عام) ، می باشد! و در نهایت برای مستمعین [بیشتر مستمعین خاص!! و تا حدود کمی برای مستمعین عام] معانی و مفاهیم آیات «=

اولا : در شکل و غالبی هنری [یعنی : قرائت / ترتیل]،

ثانیا : در غالب طرح و بیان جدیدی از آنها (معانی / مفاهیم) ؛ جلوه گری کرده و نمایش داده می شود! (در حقیقت تداعی معنا می شود!)

به همین سبب ، عنصر ۱۴ (یعنی : رکن ۹ = إلقاء معانی) را در رأس [سر] هرم ، قرار دادیم (شکل ۲) .

بدیهی است که برای تحقق این فلسفه ی وجودی هنر ترتیل خوانی یا قرائت مجلسی (یعنی: وجود شناسی / هستی شناسی هنر) ؛ نیاز به یک چهار چوب کلی (یعنی : معرفت شناسی) برای این ۲ هنر داریم ؛ تا علاوه بر سنجش ارزش هنری ؛ تمامی عناوین و مباحث فرعی این ۲ هنر ؛ در بستر آن معرفت شناسی ، استقرار یابند. آن چهار چوب کلی همان چیدمان مباحث ؛ به شکل هرمی معکوس است.

نکته ی ***** ۶ :

أولاً :

جدول دسواره ی ترتیل خوانی سطح ۴ (رده ی سنی ۱۶ سال و بالاتر) نیز، بر اساس همین آرکان و عناصر ۱۵ گانه ی اصلی و پایه ای [شکل ۲ = «هرم معکوس ترتیل خوانی»] به شکل تفصیلی ، گام به گام و نظام مند ؛ و با نگاه « [علمی – کاربردی] ، تدوین شده است.

ثانیا:

عناوین و سرفصل های آموزشی جدول دسواره در سطوح مختلف (۴/۳/۲/۱)، چه از حیث محتوایی (ماده مباحث) و چه از حیث شکلی (صورۀ مباحث) و چه از جهت تعداد مباحث (کمی) ؛ قابل قبض و بسط ؛ و رقیق و غلیظ کردن هستند. پس إنعطاف این سیستم آموزشی ، بالا است.

ثالثاً :

سایر جداول دسواره ی ترتیل خوانی سطوح ۱ و ۲ و ۳ نیز ؛ از جهت شکلی (صورۀ) و محتوایی (ماده) ، شبیه جدول دسواره ی سطح (۴) هستند ؛ ولی از جهت:

(۱) تعداد عناوین [سر فصل های] آموزشی؛

(۲) رقیق شدن [سبک شدن] محتوای دروس؛

(۳) حذف یا اضافه شدن برخی از سر فصل های آموزشی؛ این جداول ، با یکدیگر تفاوت دارند!! ولی چهارچوب کلی ، ثابت است.

نکته ی *****۷ :

پر واضح است ، وقتی این سبک آموزشی ؛ بازده ای کامل و تام دارد ؛ که قرآن آموزان عزیز ؛ علاوه بر حضور مستمر و با تمرکز در کلاس ؛ حداقل روزانه ، ۲۰ دقیقه ؛ با تمرکز کامل!! ، جهت تمرین وقت گذاشته و فایل های آموزشی ، به همراه راهنمای تقلید آن را ؛ با دقت گوش کنند! و اگر از وقت های مرده مثل وعده های غذایی (اقل ۳ گانه) ؛ پیاده روی ؛ حضور در ماشین ؛ سرویس مدرسه و... نیز استفاده کنند (هر چند استماع با تمرکز هم نباشد!) ؛ بسیار مفید و پر بازده است. اقل فائده اش تثبیت آموخته های مرتلین است. [و إلا صرف حضور در کلاس ؛ بدون تمرین ؛ فقط سبب آشنایی با مبانی (اصول) ، فنون و تکنیک های به کار گرفته شده ، در این هنر زیبا و جذاب می شود! که نهایت سیر تکاملی آن قرآن آموز ؛ شنونده ی نیمه حرفه ای (اگر با استعداد باشد ؛ حرفه ای!!) شدن او است!! . یعنی تا حدود زیادی، هنگام استماع تلاوت های ترتیل ؛ آنها را هضم کرده ، و درک صحیح و کاملی از آن تلاوتها ، خواهد داشت ، و در نتیجه ، به سبب درک ظرائف و لطائف هنری اسبک مختلف قرائت ترتیل ، از استماع آنها نهایت لذت و حظ وافر را می برد. (إنشاء الله).

در صورتی یک قرآن آموز ، شنونده ی حرفه ای میشود؛ و درک و فهم صحیح و جامعی از تلاوت های ترتیل دارد که خود ، مجری با کیفیت آن فنون و تکنیک ها باشد (یعنی مرتل شود).]

تذکر:

شاید این اشکال به ذهن خطور کند که:

آیا مرتلین (یا قاریان) خوش خوان و مشهور در سطح کشور و عالم اسلامی نیز ؛ این همه مباحث تئوری و نظری (سرفصل های آموزشی جداول) را مدون و منسجم (درسواره) آموزش دیده اند! و می دانند؟! یا خود ، در اثر کثرت استماع تلاوتهای اساتید قبل تر ، به این درجه و مرحله ، از مهارت و شهرت رسیده اند؟! به همین دلیل ، لزومی به فراگیری این همه مباحث ، به شکل مدون و کلاسیک نیست! بلکه همان سیستم رایج و سنتی کافی است!

در پاسخ به این اشکال باید گفت :

همه یا اکثر این مرتلین و قاریان خوش خوان و مشهور کشور و جهان اسلام ؛ به مدد ۳ عنصر زیر ؛ به موفقیت نائل شده اند:

عنصر اول «==»

(الف): گروهی از آنان ؛ یا نبوغ و استعداد ذاتی بسیار بالایی از حیث صوتی داشته اند! [یعنی : صدایی با ویژگی های خاص داشته اند که به سرعت مطرح شده اند! مثل استاد شحات محمد انور یا استاد عبد الباسط!! که این جنبه ؛ در زندگی نامه های این اساتید نیز منعکس است!]

(ب): و یا نبوغ و استعداد ذاتی بسیار بالایی از حیث لحنی داشته اند! [یعنی : ذهنشان از قدرت آهنگ سازی بالا و تولید تلوین ها (رنگ ها) ی بسیار زیبا و جذاب؛ از مقامات ؛ را داشته است . مثل استاد احمد شیبب] .

(ج): و یا دارای هر ۲ نبوغ صوتی و لحنی بسیار بالا ؛ با هم ؛ بوده اند! [مثل استاد : کامل یوسف بهتیمی و استاد محمد عبد العزیز حصان] . که با تلاشی کم یا تلاشی در سطح متعارف افراد عادی ، نتیجه ای بسیار چشم گیر و پر بار می دهند!

**پر واضح است که تعداد قراء یا مرتلینی که ، جزء این گروه باشند؛ بسیار کم و اندک هستند!

بدیهی است نبوغ و استعداد ذاتی (در همه ی امور؛ از جمله : هنر ترتیل خوانی و قرائت مجلسی) ؛ کسبی نبوده ! بلکه مثل چشمه ای لا یزال است ، که دائما از آن ؛ خلاقیت و نوآوری جوشش میکند! تنها

کار قرآء یا مرتلین ؛ در مرحله ی ۱ ؛ کشف این استعداد و نبوغ ؛ و در مرحله ی ۲ ؛ رشد و شکوفایی این استعداد است! به دلیل بالا بودن نبوغ و استعداد ذاتی آنها ؛ با آندک تلاش و تمرینی (و یا با تلاش و تمرینی در سطح متعارف افراد) بازده و نتیجه ای بسیار عالی می دهند. پس آن نبوغ و استعداد بالا ، اگر قرین مقداری تلاش و تمرین شود ؛ قطعاً جبران ضعف مباحث تئوری (نظری) را می کند! (مثل سبک تلاوت استاد محمود طبلاوی!! که اگر نبوغ صوتی استاد را نیز نپذیریم! ، لاًقل از استعداد لحنی و هوش موسیقایی بالایی برخوردار بوده ، که بدون دانش موسیقایی لازم و مباحث نظری آن [به اعتراف خود استاد ، در زندگی نامه اش] ؛ سبکی را تکامل داده یا بنآء کرده است.)

عنصر دوم ==>>>

**تعداد بسیاری از قرآء و مرتلین مشهور و خوش خوان در سطوح گوناگون ؛ از عنصر تلاش و تمرین زیاد و پشتکار تحسین برآنگیز استفاده کرده آند. این گروه بزرگ از قرآء و مرتلین موفق ؛ سیر تکاملی خود در این هنر را ؛ به مدد گذاشتن زمان زیاد و طولانی [شاید حدأقل ۱۵ الی ۲۰ سال ؛ حضور در جلسات] ؛ صرف هزینه ها و تمرین های طولانی و طاقت فرسا ؛ طی کرده آند. آنان به مرور زمان ؛ تا حدودی!! (و نه کامل و جامع) فنون و تکنیک های مورد نیاز در این ۲ هنر زیبا را ، به روش آزمون و خطآء و تجربی ؛ کسب کرده آند!! پر واضح است ؛ مشکل استفاده از عنصر (۲) ؛ فرسایشی شدن روند یادگیری ؛ ریزش زیاد قرآء و مرتلین در طی مسیر تکاملی ؛ بازدهی کم و آندک ؛ ارائه ترتیل ها و تلاوت های تکراری ، بدون ابتکار و مشابه هم ... است.

عنصر سوم ==>>>

تعداد محدودی از قرآء و مرتلین نیز ؛ از عنصری که از ترکیب عنصر (۱) + عنصر (۲) حاصل شده ؛ استفاده می کنند!! یعنی : (نبوغ ذاتی + تلاش و پشتکار)

این گروه نیز مثل گروه (۱) محدود و آندک بوده! ؛ از نبوغ ذاتی و استعداد بالایی که گروه (۱) داشتند ؛ برخوردار نیستند! ولی از درجه ای قابل قبول ، از نبوغ ذاتی و استعداد برخوردارند ؛ که با اضافه کردن تلاش و ممارست زیاد و پیمودن مسیری طولانی و فرسایشی ؛ معمولاً به نتیجه ی عالی و پر بازده ای می رسند!

*** شاید برخی از قرآء مصری ، که به تصور ما در گروه (۱) بوده ، و از عنصر (۱) بهره مند بوده اند؛ در واقع ، جزء این گروه (۳) باشند!

جدول درسواره ترتیل خوانی (قرائت تدویر) بر اساس ۱۵ رکن مهم (یعنی معرفت شناسی هنر ترتیل خوانی، که در شکل ۲، در غالب هرم معکوس ترسیم شده است) مخصوص گروه سنی ۱۶ سال به بالا

تعداد جلسات	زمان کلاس	توضیحات (تبیین اجمالی و مختصر هر عنوان)	عناوین (سرفصل‌های آموزشی)	اقسام هر رکن [مباحث زیر مجموعه‌ای هر رکن]	ارکان (عناصر) اصلی و اساسی ۱۵ گانه
۱	۹۰	برخی از صفات مهم صوت که شناخت آنها در ترتیل خوانی مؤثر هستند مثل: طنین [رنین] + شدت (قدرت/بازی صوت) + انعطاف	تعریف صوت و برخی از ویژگی‌های مهم صوت	ماهیت صوت و صفاتش	رکن ۱ (صوت)
۱	۹۰	توضیح اجزاء مؤثر و کلیدی در تولید صوت و ... + مدل‌های مختلف صوت‌های انسانی مثل: صوت خشوی + غنوی و ... [ارائه جدولی مفصل از انواع مدل‌های مختلف صوت بشری]	بررسی ساختمان حنجره و چگونگی تولید صوت در انسان + بیان انواع اصوات انسانی		
۱	۹۰	توضیح و تمرین ۳ ورزش الف) خمیازه مصنوعی (ب) جویدن مصنوعی (ج) گفتن میم ساکن و بالا و پایین بردن صوت	تمرین عملی [گفتاردرمانی] جهت گرم کردن [و آماده کردن] صوت + صاف کردن صوت	آماده سازی صدا جهت تلاوت [مجلسی/ترتیل]	
۱	۹۰	توضیح تنفس دیافراگمی و بیان انواع تمارینی که در کتب مختلف بیان شده است + توضیح تمرین صحیح (مطابق با آموزش گفتار درمان) که قول مختار است	انواع تنفس + توضیح توضیح تنفس صحیح و علمی	صداسازی [بررسی تکنیک‌هایی که سبب بهینه سازی و افزایش بازدهی صوت می شود یعنی خواندن طولانی با کمترین خستگی و فشار ممکن + ریخت دهی زیبا به صوت (زیبا سازی صدا)]	
۱	۹۰	توضیح ۲ ورزش عملی جهت کاهش و کنترل اضطراب جهت تلاوت (ترتیل/مجلسی)	کنترل اضطراب در موقع خواندن		
۱	۹۰	بررسی علمی صحیح نشستن در حین تلاوت (ترتیل/مجلسی)	وضعیت صحیح نشستن حین خواندن		
۱	۹۰	توضیح تئوری و عملی چگونگی تأثیر اندام‌های دیگر مثل سینوسها، خشیوم، لبها و ... در تولید صوتی زیبا و جذاب + بیان انواع ۳ گانه صوت در هنگام خواندن (کفتری + میانی + سینه ای)	صدا و روابطش با اندامهای دیگر و بررسی نقش آنها در تولید صدایی زیبا و جذاب + انواع صدا در خواندن		

۱	۹۰	تغذیه صحیح؟ + مراقبت از حنجره + برخی از بیماریهای حنجره؟ و ...	بهداشت صوت و حنجره		
۱	۹۰	بررسی نظری و عملی درباره مدل‌های صحیح و غلط لبها حین تلاوت و تأثیر مهم لبها در تولید صوتی جذاب و زیبا	مدلهای مختلف لبها و بررسی حالتهای صحیح آن		
۱	۹۰	بررسی نظری و عملی حالات مختلف قرار گرفتن صوت در فضای دهان و حالت صحیحی آن	جایگاه صحیح صوت در فضای دهان	صداسازی [پردازش صوت]	
۱	۹۰	بررسی نظری و عملی این که به کمک چه اندامهایی میتوان حجم صوت (شدت صوت) را افزایش یا کاهش داد؟ + بررسی نقش این فن در زیباسازی صوت + موضع استفاده از این فن و ... همچنین بررسی عوامل مؤثر در انجام صحیح این تکنیک مهم پرداخته می شود مثل: نقش صحیح نشستن و صحیح قرار دادن سر هنگام تلاوت و ایضا تنفس دیافراگمی صحیح	توضیح و شرح تکنیک مهم تغییر ولوم [حجم صوت] + ارتباط تغییر ولوم [پرتاب صوت] با مدل نشستن و حالت قرار گرفتن سر و تنفس		
۱	۹۰	به شکل عملی تمارینی جهت رفع برخی از مشکلات شایع در افراد داه می شود. مشکلاتی مثل: غنوی بودن صوت + حرکات زاید در لبها و صورت + ارتفاع کم صوت + انعطاف پایین صوت و ...	اصلاح برخی مشکلات رایج و عمومی در صفات صوتی بعضی افراد		
۳ الی ۵	۹۰	تبیین نظری و عملی تلفظ فصیح و صحیح حروف به شکلی روان و بدون فشار زاید بر اندام تکلمی؛ بر اساس قواعد و اصول صداسازی + شرح ۱۰ قاعده تدوین شده توسط نگارنده، در تلفظ صحیح و فصیح حروف؛ تحت عنوان [اصول مشترکه تلفظ]	اصلاح تلفظ حروف (تجوید) با توجه به فنون صداسازی		
۲ الی ۳	۹۰	تبیین سُلّم موسیقایی کبیر بوسیله شکل آن + نام درجات و فواصل استاندارد آنها؟ + آشنایی با برخی از اصطلاحات پرکاربرد مثل نُت [درجه] + پرده + مساحت صوت + مقطع الصوت + اکتاو + و ...	آشنایی با سُلّم موسیقایی دوماژور [عجم] + توضیح برخی از اصطلاحات موسیقایی کاربردی در تجزیه و تحلیل‌های تلاوت (ترتیل/مجلسی)	آشنایی با ساختمان سُلّم موسیقایی کبیر عربی و اجزاء آن	
۱	۹۰	توضیح تئوری (بر روی شکل) عملی [کارگاهی]؛ حالات مختلف حرکت بر روی سُلّم؛ بعلاوه شرح ۲ مفهوم پرکاربرد (الف) نت رکوز و نامهای مختلف آن در منابع (ب) جایجایی نت رکوز و انواع این جایجایی بر روی شکل و اجرای عملی حالات گوناگون آن	بررسی حرکت‌های مختلف صوت؛ بر روی سُلّم دوماژور [دوماجیر] + توضیح ۲ مفهوم پایه ای نُت رکوز + انتقال نُت پایه		

۱ الی ۲	۹۰	ابتداءً مقصود از مدولاسیون یا مدل اوج گیری تشریح می‌شود؛ سپس ۳ مدل از انواع ترتیل خوانی شرح داده می‌شود [ترتیل خوانی برای مخاطب خاص (مسابقه) + ترتیل خوانی برای عموم مسلمین (ماه مبارک رمضان) + ترتیل خوانی هنری]؛ در نهایت توضیح داده می‌شود که در هر نوع از این ترتیلهای؛ از چه مدولاسیونی بهتر است استفاده شود.	تعریف مدولاسیون؟ + انواع ترتیلهای؟ + استفاده از مدولاسیونها متناسب با انواع ترتیلهای	مدولاسیون [مدلهای اوج گیری صوت]
		توضیح می‌دهیم که در قرائت ترتیل؛ برخلاف عرف رایج در قرائت مجلسی؛ می‌توان از مدولاسیون استفاده نکرد! و اگر هم خواستیم از مدولاسیون در ترتیل خوانی استفاده کنیم، از مدولاسیون چند درجه‌ای استفاده شود! و دلیل آن را هم بیان می‌کنیم	آیا استفاده از مدولاسیونها در تلاوت ترتیل الزامی است؟! + از مدولاسیون خبر درجه ای در ترتیل استفاده شود؟! چرا!؟	
۱	۹۰	توضیح داده می‌شود که بر خلاف عرف رایج در قرائت مجلسی؛ [الا تلاوت مجلسی استاد محمد صدیق منشاوی و استاد عبدالفتاح شعاعی که در اثنای تلاوت نیز نت مستقر المقام را جابجا می‌کنند] در قرائت ترتیل در ابتدا و وسط و ختام آن، می‌توان نت پایه را جابجا کرد (در هر کجای تلاوت که باشد) سپس به بررسی مصداقی و موردی، از جابجایی نت پایه در اواسط قرائت ترتیل استاد منشاوی می‌پردازیم و مقصود از شناور بودن ترتیل ایشان از نظر صوتی را توضیح می‌دهیم	موضع استفاده از مدولاسیونها در قرائت ترتیل؟ + بررسی تطبیقی و مقایسه‌ای بین مدولاسیونهای قرائت (ترتیل) با قرائت (مجلسی) + شناور بودن ترتیل استاد منشاوی از نظر صوتی	
۱ الی ۲	۹۰	در ابتدا؛ مدلهای اوج گیری و فرود صوت، در ابتدا و پایان قرائت ترتیل را با توجه با اسبک مختلفی که هست، به شکل مصداقی و موردی بررسی می‌کنیم و سپس فرمول و قاعده ساخت مدولاسیونهای جدید و بدیع را توضیح می‌دهیم	آموزش مدولاسیون های آغازین و پایانی قرائت ترتیل + آموزش ساخت انواع مدولاسیون های ۴ و ۵ درجه‌ای (جدید)	
۱	۹۰	آموزش داده می‌شود که چگونه مرتلین، بدون نیاز به دیپازون یا تیبونر [دیپازون دیجیتالی]، نت رکوز اولیه (نت استعاده) تلاوت خود را متناسب با مساحت صوتیشان پیدا کنند.	آموزش پیدا کردن نت آغازین تلاوت، در مدولاسیونهای ۴ درجه‌ای (۲/۵ پرده‌ای)	
۱	۹۰	ابتدا اصطلاح لحن را از نظر لغوی و سپس از نظر اصطلاحی توضیح می‌دهیم	تعریف لحن از نظر لغوی و اصطلاحی	تعریف لحن و ماهیت مقام
		در ابتدا؛ [مقام] را از نظر لغوی و اصطلاحی معنی می‌کنیم؛ سپس اقسام ۳ گانه مقام؛ و ملاک این تقسیم بندی را بیان می‌کنیم؛ در مرحله بعدی؛ اختلاف اقوال در تقسیم بندی مقام به ۳ قسم را بیان می‌کنیم (قول نگارنده در این زمینه تشریح می‌شود) و در مرحله آخر تعداد هریک از ۳ قسم	تعریف مقام؟ + انواع ۳ گانه مقام؟ + بررسی اقوال مختلف در انواع مقام؟! + تعداد هریک از اقسام ۳ گانه مقام؟	

		مقام و اختلاف اقوال در آن را بیان می‌کنم		
۱	۹۰	توضیح می‌دهیم که ساختمان یک مقام؛ از چه ارکانی تشکیل شده است. سپس جنس و انواع آن را توضیح می‌دهیم و در مرحله بعد حالات ۳ گانه بین اجناس را تشریح می‌کنیم و سپس جزئی به نام (فاصله طنینی) را توضیح می‌دهیم و فائده آن را تبیین می‌کنیم	یک مقام از چه اجزائی تشکیل شده است؟ + تعریف جنس و انواع آن؟ + ارتباط اجناس با یکدیگر؟ + فاصله طنینی؟ و فایده آن؟	اجزاء مقام و ارتباط آنها با هم
۱	۹۰	تعریف ۳ درجه مهم رکوز + غماز + اکتاو در فاصله ۱ اکتاوی [هر مقام] و بیان هر یک از این درجات مهم در مقام + تعریف اصطلاح پر کاربرد تصویرالمقام یا انتقال المقام در پایان که همگی این اصطلاحات علاوه بر پیاده سازی بر روی شکل؛ به نحو عملی و کارگاهی نیز اجرا می‌شوند.	تعریف درجات مهم و خواص آنها در فاصله ۱ اکتاوی + تعریف اصطلاح تصویرالمقام	آشنایی با برخی از اصطلاحات کاربردی در مقامات موسیقایی تلاوت (ترتیل / مجلسی)
۱	۹۰	در مرحله اول هر یک از ۳ اصطلاح معروف (قرار) + (جواب) + (جواب الجواب) که ۳ محدوده صوتی یک مقام هستند را توضیح می‌دهیم و سپس فرق این ۳ اصطلاح را در فضای موسیقی عربی با فضای موسیقی تلاوت توضیح می‌دهیم. و در پایان توضیح می‌دهیم که پرکاربردترین قسمت یک مقام در هنر ترتیل خوانی قسمت قرار مقامات و سپس جواب آن مقامات می‌باشد.	تعریف ۳ اصطلاح (قرار) + (جواب) + (جواب الجواب)؟ در موسیقی عربی و قرائت قرآن؟ و بیان فرق این ۳ اصطلاح در فضای موسیقی عربی و هنر قرائت؟ + کدام قسمت از یک مقام در ترتیل خوانی پرکاربرد است؟	
۱	۹۰	توضیح این نکته کوچکترین فاصله ۰/۵ پرده و بزرگترین فاصله کاربردی در فواصل مقامات ۱/۵ پرده است و در بین این دو فاصله، فواصل دیگری مثل ۱ و ۳/۴ پرده نیز وجود دارد که علاوه بر رسم این فواصل بر روی سلم؛ به شکل عملی نیز این فواصل تمرین می‌شوند. سپس این نکته را توضیح می‌دهیم که کوچکترین فاصله‌ای که سایر فواصل مقامات از آن تشکیل می‌شوند ربع پرده ۱/۴ است و در بسیاری از مقامات، اختلاف مقامات اصلی به همین ربع پرده است [بیان چند مثال و تمرین عملی]. در نهایت، نام فواصل هر یک از درجات سلم دوماژور که بر اساس ربع پرده تقسیم بندی شده است را می‌آوریم [که از کتاب تاریخ موسیقی شرقی، نوشته سلیم الحلو؛ اقتباس شده است.	کوچکترین و بزرگترین فواصلی که طبع مقاما را تشکیل می‌دهند کدام هستند؟ + توضیح این نکته که بنیادین ترین فاصله که بر اساس آن طبع مقامات شکل می‌گیرند کدام فاصله است؟ + نمایش هر یک از درجات سلم دوماژور بر اساس ربع پرده	طبع المقام (فواصل مخصوص هر مقام)
۱۴	۹۰	در ابتدا شخصیت و اسلوب هر یک از مقامات اصلی را بیان کرده [تعداد مقامات اصلی را به جهت سهولت در تدریس، ۷ مقام اصلی مشهور فرض می‌کنیم؛ هرچند که در برخی از کتب تا ۱۲ مقام اصلی نیز شمرده اند] سپس سولفرژ این	بیان فواصل مخصوص به هر مقام اصلی [۷ مقام اصلی مشهور] به همراه بررسی مقامات فرعی هر یک از مقامات اصلی + نت شاهد؟	

		<p>مقامات اصلی را به شکل عملی و کارگاهی [با توجه به فایل های صوتی آموزشی تدوین شده] تمرین می کنیم. در مرحله بعدی با تبیین مفهوم نت شاهد [حاکم]؛ مقامات فرعی معروف و پرکاربرد هر مقام اصلی را توضیح و به شکل عملی تمرین می کنیم و در نهایت همه مقامات اصلی و فرعی آنها، بر آیات تطبیق داده می شود.</p>		
۷ تا ۵	۹۰	<p>در ابتدا مقصود از تلوین المقام؛ که همان ایجاد رنگ های جذاب و زیبا از سلم موسیقایی مقامات اصلی و یا فروع [مقامات فرعی] آنها می باشد؛ را بیان می کنیم؛ سپس ارکان مهم و کلیدی در فن تلوین مقامات را تشریح و توضیح می دهیم [عناصر کلیدی نظیر ۱- حرکت صعودی صوت به شکل منظم و ملانم با طبع ۲- حرکت نزولی (هبوطی) صوت به شکل منظم بر روی سلم ۳- حرکت ثابت و مستقیم بر روی یک درجه از سلم ۴- ترکیبی از این سه مدل حرکت صوت بر روی درجات سلم، به شکل منظم و ملانم با طبع ۵- تکرار منظم و متناوب صوت بر روی درجات سلم ۶- دیرندهای گوناگون بر روی درجات سلم هر مقام و ...]؛ در نهایت به شکل کارگاهی و عملی، (علاوه بر مبادی نظری)؛ تلوین های ساخته شده از هریک از مقامات اصلی و فرعی؛ در ترتیل خوانی را تمرین می کنیم. [تمرین ها با توجه به فایل های آموزشی تدوین شده در این زمینه می باشد].</p>	<p>تعریف (تلوین المقام)؟ + بررسی نظری و عملی تولید رنگ های مختلف از مقامات اصلی و فرعی + ارکان مهم تولید رنگ های جذاب و مختلف از مقامات</p>	
۷ تا ۵	۹۰	<p>در مرحله نخست انتقال از یک مقام به مقام دیگر در ۲ نفس جدای از هم [و نه در یک نفس] را توضیح می دهیم؛ سپس شرط صحت این انتقال و با کیفیت بودنش را توضیح می دهیم و در نهایت حالات ۹ گانه متصور بین ۳ قسم مقامات (اصلی + فرعی + مرکب) را به شکل نظری توضیح می دهیم ولی از حیث عملی و کارگاهی [با توجه به صوتهای آموزشی تدوین شده در این زمینه] به سبب سهولت و عدم گسترش دامنه بحث؛ فقط انتقالات مهم یعنی انتقالات بین مقامات اصلی و برخی از مقامات فرعی مهم و پرکاربرد در ترتیل خوانی را تمرین می کنیم. و در پایان انتقالات بسیار فنی و ماهرانه، در ترتیل استاد محمد صدیق منشاوی را تحلیل و بررسی می کنیم.</p>	<p>تعریف انتقال از یک مقام به مقام دیگر در ۲ نفس + بررسی حالات گوناگون انتقال بین مقامات؟ + شرط انتقال فنی و با کیفیت چیست؟ + انتقالات ماهرانه در ترتیل استاد محمد صدیق منشاوی</p>	
۷ تا ۵	۹۰	<p>در مرحله نخست بیان می کنیم که ترکیب مقامات اصلی یعنی چه؟ و این کار همان ساخت مقامات مرکب است. سپس در مرحله ثانی؛ ۳ تکنیک رایج و ساده تر از سایر تکنیکهای ساخت مقام</p>	<p>تعریف ترکیب مقامات اصلی؟ که همان مقامات مرکب هستند + بیان ۳ فن رایج از فنون (ترکیبات مقامات)؟ + ملاک یک ترکیب با</p>	

		<p>مربک بین ۷ مقام اصلی و مشهور را آموزش می‌دهیم، هم به شکل تئوری و هم به شکل عملی [آن سه تکنیک عبارتند از ۱- تغییر جنس پایینی مقام ۲- تغییر جنس بالایی مقام ۳- ترکیب ۲ مقام به سبب استفاده از خاصیت نت ۵ (غماز المقام) مقامات] بر طبق فایل‌های صوتی آموزشی هدفمند. آنگاه ملاک و معیار فهم یک ترکیب فنی و جذاب را بیان کرده، و در نهایت نیز جایگاه (ترکیب مقامات) در سبک‌های مختلف ترتیل خوانی را بررسی می‌کنیم.</p>	<p>کیفیت؟! + جایگاه (ترکیب مقامات) در اسبک ترتیل خوانی؟</p>		
۷ تا ۵	۹۰	<p>در ابتدا ۲ اصطلاح تحریر و قفله را توضیح داده و فرق آنها را بیان می‌کنیم، سپس در مرحله بعدی؛ به تفکیک هریک از ۷ مقام اصلی و مشهور، تحریرها و قفلات معروف و پرکاربردتر آنها را از راحت به سخت؛ به شکل تئوری و عملی (کارگاهی) آموزش می‌دهیم [با محوریت فایل‌های صوتی آموزشی تهیه شده در این زمینه]. آنگاه در مرحله بعدی؛ ملاک تشخیص موردی و مصداقی تحریرها و قفلات صحی از غلط را تشخیص داده و اصلاح کنند! سپس در گام بعدی ۲ شرط مهم جهت استفاده تحریرها و قفلات متنوع در ترتیل خوانی را توضیح می‌دهیم [که عبارتند از ۱- بررسی ظرفیت تنگیمی کلمات آن آیه ۲- هماهنگی تحریرها و قفلات استفاده شده در ترتیل خوانی با دور (سرعت) ترتیل] آنگاه در پایان؛ اسبک مختلف ترتیل خوانی را از نظر استفاده کمی و کیفی تحریرها و قفلات، بررسی مصداقی می‌کنیم.</p>	<p>تعریف ۲ اصطلاح تحریر و قفله؛ + آموزش تحریرها و قفلات اختصاصی و اشتراکی به تفکیک هر یک از مقامات اصلی + توضیح ۲ شرط جهت استفاده تحریرها و قفلات در تلاوت ترتیل خوانی + بررسی مصداقی سبک‌های مختلف ترتیلی از حیث میزان استفاده تحریرها و قفلات + آموزش ملاکها و شاخصه‌های تشخیص تحریرها و قفلات صحیح از غلط؛ به شکل موردی و مصداقی</p>	تزیین المقام	
۱	۹۰	<p>در این مرحله پایانی رکن ۳ [لحن]؛ آموزش می‌دهیم که چگونه اگر فرازی را شنیدیم به کمک ۳ تکنیک (تقطیع و تلخیص و تجنیس)؛ آن فراز را مهندسی معکوس کرده و متوجه می‌شویم که آن فراز مصداق کدام یک از مقامات اصلی یا فرعی است.</p>	<p>آموزش مصداق یابی مقامات اصلی [و فرعی] یعنی: اگر فرازی را شنیدیم چگونه تشخیص دهیم که آن فراز، مصداق و فرد کدام یک از مقامات (اصلی یا فرعی) است؟</p>	تشخیص المقام [مورد المقام]	
۱	۹۰	<p>ابتدا مقصود از اصطلاح ردیف صوتی یا ترادف را توضیح داده سپس به شکل تئوری و عملی، ملاک صحت اجرای این تکنیک را در قرائت ترتیل توضیح می‌دهیم. [ملاک = ملائمت و منافرت با طبع / اقتباس از کتاب الموسیقی الکبیر - فارابی]. و در پایان نیز فرق کمی [تعداد مقامات] و کیفی [مدلهای چینش مقامات در اسبک مختلف]. اجرای این تکنیک در ترتیل خوانی و قرائت را تشریح می‌دهیم.</p>	<p>مقصود از اصطلاح ردیف لحنی یا ترادف چیست؟ + ملاک صحت اجرای تکنیک ترادف چیست؟ + فرق کیفی و کمی اجرای این تکنیک در قرائت تدویر و مجلسی چیست؟</p>	تسلسل المقام	رکن ۴ = ردیف لحنی

۱	۹۰	در آغاز ورود به رکن ۵ یعنی متن آیه؛ مفهوم (ساختمان الفاظ آیات) یا بافت شناسی آیات را توضیح می‌دهیم. و سپس، نحوه شناخت ساختمان الفاظ آیات را از ۳ جهت مهم (۱- شناخت حرکات حروف ۲- شناخت حروف کلمات ۳- چینش حروف متضاد در کلمه] را بررسی و شرح می‌دهیم. و در پایان این جلسه نیز با توجه به کتاب [اصوات اللغویه/ ابراهیم انیس / مصر- قاهره] انواع مقاطع ۶ گانه کلمات را شرح و توضیح می‌دهیم.	تعریف ساختمان الفاظ آیات یا بافت شناسی آیات؟ + شناخت بافت متن آیات مختلف از ۳ جهت مختلف؛ + توضیح انواع مقاطع ۶ گانه کلمات و آیات.	بافت شناسی (نسج شناسی) آیات سور مختلف	رکن ۵ = متن (آیه)
۱	۹۰	در مرحله ۱؛ فائده رکن ۵ و اهمیت این رکن، در هنر ترتیل خوانی تشریح می‌شود. سپس احکامی که در اثر ترکیب علامات ۱۲ گانه با حروف کلمات در آیات مختلف ایجاد می‌شود و تأثیر این احکام تولیدی، در تغییر ضرب آهنگ کلمات، مفصلاً به شکل تئوری و عملی (کارگاهی) بررسی و تحلیل می‌شود. [با توجه به قواعد علم عروض و کتاب (موسیقی شعر) تألیف ابراهیم انیس / مصر - قاهره]؛ در نهایت مرتلین عزیز با جزوه [آیات منتخب از سور مختلف] که شامل ۴۵ قطعه انتخابی از سراسر قرآن، با بافتهای متنی گوناگون است آشنا می‌شوند.	فائده و استفاده رکن ۵ = متن آیات در هنر ترتیل خوانی چیست؟ + احکام ۵ گانه مفروض شدن علامات ۱۲ گانه با حروف کلمات و بررسی تأثیر این احکام در ضرب آهنگ کلمات آیات در سور گوناگون + آشنایی با جزوه آیات منتخب = ۴۵ قطعه انتخابی		
۱	۹۰	ابتدا مرتلین عزیز با جزوه مفصل [قواعد التطبيق؛ به شکل گام به گام] و خلاصه آن؛ که توسط نگارنده، جهت آموزش تمام مراحل و ظرائف این تکنیک بسیار مهم و کاربردی (رکن ۶)، به رشته تحریر در آمده است [به همراه فایل‌های صوتی آموزشی آن] آشنا می‌شوند. سپس، انواع تطبیق را توضیح می‌دهیم و برخی از قواعد مقدمه ای آن را تشریح و آموزش می‌دهیم. (به شکل تئوری و عملی)	آشنایی با جزوه مفصل و جزوه خلاصه [قواعد التطبيق؛ به شکل گام به گام] + توضیح درباره انواع تطبیق و برخی از قواعد مقدمه ای آن؟	تطبیق به مدل (الف)	رکن ۶ = تکنیک تطبیق [انطباق / تطابق]
۱	۹۰	در ابتدا مرتلین عزیز را با چهارچوب و چارت بحث تطبیق آشنا می‌کنیم سپس توضیح می‌دهیم که به چه تکنیک‌هایی می‌توان یک فراز از آیه را به اجزاء کوچکتر خود تقسیم کرد. و همچنین درباره ترجمه های گوناگون ۴ گانه جزوه [آیات منتخب از سور منتخب]؛ نیز توضیح می‌دهیم.	در تطبیق به مدل الف؛ چگونه آیه و آهنگ را به کوچکترین اجزاء خود تقسیم کنیم؟ + تقسیم آیه به کوچکترین اجزاء خود؟		
۱	۹۰	در ادامه مباحث قواعد تطبیق به مدل الف؛ قواعد و قوانین آکسان (تکیه گاه) های کلمات را توضیح می‌دهیم [به شکل تئوری و عملی] و نقش مهم این قواعد در آهنگ سازی را توضیح می‌دهیم (با توجه به منابع مصری) آنگاه به عنوان مرحله آخر تطبیق به مدل الف مجدداً قواعد شناخت ساختمان الفاظ (رکن ۵) یادآوری می‌شود.	تشریح و تبیین مفصل قواعد آکسان کلمات [قواعد النبر] + یادآوری قواعد شناخت ساختمان الفاظ آیات (رکن ۵)		

۱	۹۰	در این گام توضیح می‌دهیم که چگونه یک آهنگ به ریزترین اجزاء خود تقسیم می‌شود [تئوری و عملی]. آنگاه موتیف و معادل فارسی صحیح آن را بررسی می‌کنیم.	توضیح قواعد و قوانینی تقسیم آهنگ به کوچکترین اجزاء خود [تعریف و تشخیص موتیف‌های (ریزنگه‌های) آهنگ			
۲ تا ۳	۹۰	در آغاز با چارت و اسکلت بندی تطبیق به مدل آشنا می‌شویم؛ سپس توضیح می‌دهیم که قواعد در مرحله ۱ = متن (آیه)؛ بین ۲ مدل تطبیق الف و ب مشترک است. آنگاه قواعد و فورمولهای قبض و بسط (ایجاد تغییر) آهنگها؛ در تطبیق به مدل ب را تبیین کرده و شرح می‌دهیم (به شکل تئوری و عملی)	توضیح چارت تطبیق مدل ب؛ + توضیح مشترک بین تطبیق به مدل الف و ب؛ + توضیح قواعد و فورمولهای قبض و بسط (توسعه و تضییع) آهنگها در تطبیق به مدل ب	تطبیق به مدل (ب)		
۱ تا ۲	۹۰	در ابتدا تکنیک تنظیم آهنگ یا تنظیم الحان را توضیح می‌دهیم. سپس، تلازم بین این ۲ تکنیک تطبیق و تنظیم آهنگ را توضیح می‌دهیم [حمل شایع صناعی]. آنگاه حالات متصور در این فن و حکم هر یک از حالات ۳ گانه آن را بیان می‌کنیم و در نهایت توضیح می‌دهیم (به شکل تئوری و عملی) که چگونه تکنیک تنظیم آهنگ با کیفیت عالی انجام می‌شود، که برای تبیین این مطلب باید ۲ مقدمه مهم توضیح داده شود: ۱- نقره (جمع = نقرات) آهنگ یعنی چه؟ ۲- هماهنگی و تطابق بین نقره آهنگ با آکسان (تکیه گاه) کلمات آیه.	تعریف و توضیح تکنیک [تنظیم لحن بر روی متن]؛ + تلازم بین ۲ تکنیک (تطبیق) و تنظیم لحن بر روی آیه + توضیح چگونگی اجرای این تکنیک؛ + حالات متصور در تکنیک تنظیم آهنگ و حکم هر یک؛ + توضیح نقره آهنگ؛ + هماهنگی نقره آهنگ با آکسان متن (آیه)؟	رکن ۷ = فن تنظیم آهنگ (الحان)		
۱	۹۰	در ابتدا فن تنظیم سرعت تلاوت ترتیل را توضیح داده و به شکل کارگاهی و عملی اجرای با کیفیت این تکنیک را توضیح می‌دهیم سپس اصطلاح تندای صوت یا دیرند را تعریف می‌کنیم و تأثیر این مؤلفه صوتی را بر سرعت ترتیل خوانی و تنظیم آن، تبیین می‌کنیم. آنگاه ارتباط دور تلاوت ترتیل، با انعطاف صوت مرتل قرآن کریم همچنین کشش‌ها [صداهای کوتاه و بلند] و ظرفیت تنغیمی کلمات آیات را بررسی می‌کنیم در نهایت هم مؤلفه سرعت [دور] تلاوت در اسباب مختلف ترتیل خوانی نیز بررسی می‌شود.	توضیح فن تنظیم دور؛ و کیفیت اجرای آن؛ + تعریف تندای دیرند؛ و ارتباطش با سرعت تلاوت ترتیل؛ + ارتباط دور تلاوت با انعطاف صوت؛ + ارتباط دور تلاوت با ظرفیت تنغیمی کلمات؛ + ارتباط دور با کششها؛ بررسی موردی سرعت در اسباب مختلف ترتیل	فن تنظیم دور [سرعت] و ارتباطش با سایر اجزاء تلاوت ترتیل	رکن ۸ = تکنیک تنظیم دور [سرعت] تلاوت ترتیل	
۴ تا ۵	۹۰	در مرحله اول این مهارت مهم یعنی [تصویرگری معانی آیات] که فلسفه وجودی [هستی شناسی] ۲ هنر قرائت مجلسی و قرائت تدویر (ترتیل خوانی) است، را توضیح داده و بیان می‌کنیم که چرا اجرای این مهارتها در هنر ترتیل خوانی، رقیق تر از هنر قرائت قرآن (مجلسی) است. [چه محدودیتهایی در هنر ترتیل خوانی نسبت به قرائت مجلسی وجود دارد، که در ترتیل خوانی اجرای این فن جلوه کمتری دارد]. آنگاه هر یک راز این فنون یگانه را با اقسام شان، شرح داده و	تعریف و توضیح مهارت تصویرگری معانی آیات؛ + آموزش هر یک از فنون ۷ گانه زیر به شکل تئوری و عملی: ۱- مواکبه ۲- تشویق و اشباع ۳- انتقال فضا ۴- تطبیق نغمی ۵- تفکیک (رعایت جمله بندیها) ۶- تأکید و تنغیم ۷- تکرار و تمجید نغمه ها و زیر نغمه ها	فنون تصویرگری معانی آیات	رکن ۹ = فن تصویرگری معنای آیه (القاء معنا/ نقاشی لحنی معنای آیه)	

		<p>به شکل عملی و کارگاهی اجرا می‌کنیم.</p> <p>[تذکر: توضیح داده می‌شود که ۱- جزء خوانی [ختم قرآن] ۲- همراهی عموم مستمعین (حرفه ای / غیر حرفه ای) با مرتل، حین تلاوت ترتیل، از دیگر فلسفه های وجودی هنر ترتیل خوانی است. پس مجموعاً ۳ هدف (علت غایی) برای هنر ترتیل خوانی تصور دارد.]</p>			
۱	۹۰	<p>در ابتدا تأثیر ضعف یا قوت صفات صوت در اجرای با کیفیت و سالم ردیف صوتی را بررسی و تحلیل می‌کنیم و حالات و اقسام این تأثیر و ثمراتش با دقت تحلیل و کاوش می‌شود. سپس به این بحث می‌پردازیم که آیا این ارتباط یک طرفه (یک سو به) است یا دوطرفه؟ (مدل ارتباط؟) در نهایت هم این نکته کلیدی را یادآور می‌شویم که باید هماهنگی بین ردیف صوتی انتخابی مرتل، با استعداد و مساحت صوتی اش باشد.</p>	<p>تأثیر ضعف و قوت صوت بر اجرای با کیفیت ردیف صوتی؟ + آیا ارتباط و تأثیر یک طرفه است یا دو طرفه؟ + تناسب انتخاب ردیف صوتی با استعداد صوتی مرتل عزیز</p>	<p>بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش</p>	<p>رکن ۱۰ = ارتباط صوت با ردیف صوتی؟</p>
۱	۹۰	<p>ابتدا وجود رابطه یا عدم رابطه بین این دو رکن ۳ و ۴ را بررسی کرده، سپس شدت و ضعف (کیفیت) این ارتباط را بررسی و تحلیل می‌شود و آنگاه مدل این ارتباط نیز ملاحظه می‌شود و در نهایت هم به شکل مصداقی این ارتباط را در اسبک مختلف ترتیل خوانی و قرائت مجلسی بررسی کرده و متوجه می‌شویم که این ارتباط در قرائت مجلسی پررنگ تر است.</p>	<p>بررسی و تحلیل رابطه لحن با ردیف لحنی؟ + مدل ارتباط؟ + بررسی موردی و مقایسه ای این ارتباط، در اسبک ترتیل خوانی و توضیح این نکته که این ارتباط در تلاوت مجلسی پررنگ تر است.</p>	<p>بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش</p>	<p>رکن ۱۱ = ارتباط لحن با ردیف لحنی؟</p>
۱	۹۰	<p>ابتدا ارتباط شدید صوت با لحن را توضیح داده و بیان می‌کنیم که اینها یک حقیقت دارند و یا دو حقیقت؛ آنگاه مدل ارتباط را بیان می‌کنیم، سپس درجه شدت ارتباط، و در نهایت هم تأثیر این مبنا در کیفیت و کمیت امتیازات مسابقات بررسی می‌شود.</p>	<p>رابطه صوت با لحن چیست؟ + مدل ارتباط؟ + کیفیت ارتباط؟ + تأثیر این رکن در جدول امتیازات مسابقات؟</p>	<p>بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش</p>	<p>رکن ۱۲ = ارتباط صوت با لحن؟</p>
۱	۹۰	<p>در ابتدا توضیح می‌دهیم که آیا ارتباطی بین این ۲ ردیف صوتی و لحنی متصور هست یا نه؟ اگر ارتباطی متصور است، از ۲ طرف ارتباط است یا یک طرف؟ آنگاه به بررسی مقایسه‌ای این ارتباط در میان اسبک مختلف (قرائت ترتیل) و (قرائت مجلسی)، می‌پردازیم تا تفاوت در ارتباط ملموس شود.</p>	<p>آیا ارتباط بین ردیف صوتی با ردیف لحنی متصور است؟ + مدل ارتباط (۲ طرفه / ۱ طرفه)؟ + بررسی تطبیقی و مقایسه‌ای ارتباط ردیف صوتی با ردیف لحنی در قرائت ترتیل و مجلسی؟</p>	<p>بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش</p>	<p>رکن ۱۳ = ارتباط ردیف صوتی با ردیف لحنی؟</p>
۱	۹۰	<p>در ابتدا ارتباط لحن با ردیف صوتی و مدل ارتباطش (تلازم ۲ طرفه یا ۱ طرفه) را بررسی می‌کنیم، سپس به شکل موردی و تطبیقی این ارتباط را در قرائت تدویر و مجلسی بررسی کرده و متوجه پررنگی این ارتباط در قرائت مجلسی می‌شویم، و در نهایت هم این نکته کلیدی را یادآور می‌شویم که باید بین ردیف صوتی انتخابی</p>	<p>بررسی ارتباط لحن با ردیف صوتی؟ + مدل ارتباط؟ + بررسی موردی و مقایسه‌ای ارتباط لحن با ردیف صوتی در قرائت ترتیل و مجلسی + در کدام این ارتباط پررنگ تر است؟ + تناسب و همگونی ردیف صوتی انتخابی با</p>	<p>بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش</p>	<p>رکن ۱۴ = ارتباط لحن با ردیف صوتی؟</p>

		و اقسام ۳ گانه هر مقام (قرار+ جواب+ جواب الجواب) همگونی و تناسب باشد.	اقسام سه گانه هر مقام.		
۱	۹۰	در آغاز ارتباط بین ذات و حقیقت صوت مرتل یا قاری با ردیف لحنی انتخابی اش بررسی شده و مدل ارتباطش نیز تحلیل می شود، آنگاه تناسب و همگونی ذات صوت با طبع هر مقام و با اقسام ۳ گانه هر یک از مقامات در حین چیدمان مقامات تحلیل و تشریح می شود [هم در ترتیل خوانی و هم در قرائت مجلسی]	آیا ارتباط بین ذات صوت و ردیف لحنی متصور است؟ + مدل ارتباط؟ + تناسب و همگونی ذات صوت با اقسام ۳ گانه هر مقام حین چیدمان مقامات؟	بررسی و تحلیل ارتباط و لوازمش	رکن ۱۵ = ارتباط صوت با ردیف لحنی؟
۲ تا ۳	۹۰	در آغاز فرق دو اصطلاح مکتب و سبک (استیل هنری) را بیان کرده و سپس به شکل مصداقی، سعی در استقراء (ناقص) مکاتب (مصری/ عربستانی) و اسباب مختلف هر یک از این مکاتب داریم؛ آنگاه نقاط ضعف و قوت هر یک از این مکاتب و اسباب گوناگون را بررسی کرده و این مهارت را که چگونه و به چه کیفیتی از نقاط قوت آنها در ترتیل خوانی مرتلین ایرانی استفاده شود و نقاط ضعفشان حذف شود، آموزش داده می شود.	فرق مکتب با سبک؟ + احصاء مکاتب و اسباب مختلف ترتیل خوانی در جهان اسلام + بررسی نقاط ضعف و قوت هریک از این مکاتب و اسباب + چگونگی و کیفیت حذف نقاط قوتشان در ترتیل خوانی مرتلین ایرانی	بررسی و تحلیل مصداقی و تطبیقی مکاتب و اسباب مختلف با یکدیگر	نتیجه ۱ = انواع مکاتب و اسباب ترتیل خوانی
		در آغاز تفاوت ها (اختلاف) و شباهت های بنیادین (کلی) و جزئی این دو هنر با توجه به هر یک از ارکان ۱۵ گانه مذکور (معرفت شناسی/ هندسه ترتیل خوانی) تشریح و بررسی می شود؛ آنگاه نقاط ضعف و قوت هر یک از این دو هنر برای مرتلین عزیز تحلیل می شود، تا شباهت ها و تفاوت های این دو هنر اصیل و زیبا روشن تر و شفاف تر جلوه گر باشد؛ در نتیجه ترتیل اصیل و بدون اختلاط با قرائت تحقیق مجلسی ارائه دهند.	تحلیل و بررسی فرق ها و شباهت های کلی و جزئی این دو هنر سمعی (شنیداری) اسلامی [ترتیل خوانی/ قرائت تحقیق مجلسی] + تحلیل و تبیین نقاط ضعف و قوت هر یک از این ۲ هنر به شکل مقایسه ای و تطبیقی.	تحلیل و بررسی نقاط ضعف و قوت هر یک از این دو هنر به شکل مقایسه ای و تطبیقی.	نتیجه ۲ = قیاس هنر ترتیل خوانی با هنر قرائت مجلسی

مؤسسه فرهنگی
قرآن و عترت
جامعه القرآن الکریم
واهل البیت لما یستلزم